

Državni izpitni center

M 1 5 2 5 4 1 2 3

JESENSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 28. avgust 2015

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1**1. naloga**

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Opredelitev vprašalnika: Vprašalnik je raziskovalna tehnika, pri kateri so vprašanja postavljena v pisni obliki, prisotnost raziskovalca pa ni nujna. Vprašanja berejo in nanje odgovarjajo spraševanci sami.</p> <p>Tipi vprašanj: – zaprti, – odprti, – kombinirani.</p> <p>OPOMBA: Opredelitev je ustrezna, če so vključeni ključni pojmi: raziskovalna tehnika, vprašanja v pisni obliki, samostojno odgovarjanje / prisotnost raziskovalca ni nujna.</p>	
2. raven	opredelitev (3 ključni pojmi) in navedena 2 tipa vprašanj	4
	opredelitev (2 ključna pojma) in navedena 2 tipa vprašanj	3
1. raven	opredelitev (2 ključna pojma) ali navedena 2 tipa vprašanj ali opredelitev (1 ključni pojem) in naveden 1 tip vprašanj	2
	opredelitev (1 ključni pojem) ali naveden 1 tip vprašanj	1
1.2	<p>Ponazoritev eksperimentalne metode in navedba spremenljivk: Janko bi lahko svoje sošolce naključno razdelil v eksperimentalno in kontrolno skupino. Kontrolni skupini v uri pred reševanjem miselnih problemov ne bi dal jesti nič, eksperimentalni skupini pa 100 g čokolade. Nato bi obema skupinama dal reševati iste miselne probleme in opazoval, koliko bi jih pravilno rešila ena in koliko druga.</p> <p>Odvisna spremenljivka: število rešenih miselnih problemov Neodvisna spremenljivka: količina zaužite čokolade</p>	
4. raven	ponazoritev eksperimenta in navedeni obe spremenljivki OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisa.	3–4
3. raven	ponazoritev eksperimenta ali navedeni obe spremenljivki	2
	navedena 1 spremenljivka ali pomankljiva ponazoritev eksperimenta	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.3	<p>Primeri presoj s pojasnitvami za prednosti uporabe vprašalnika:</p> <p>Raziskovanje z vprašalnikom je bolj ekonomično, saj Janku ni bilo treba kupovati čokolade.</p> <p>Raziskovanje z vprašalnikom je manj etično problematično, saj ni treba siliti udeležencev, naj ne jedo čokolade, oziroma naj jo manj jedo, če jim to ne ustreza.</p> <p>Raziskovanje z vprašalnikom je manj zapleteno, saj nam udeležencev ni treba po naključju razvrščati v kontrolno in eksperimentalne skupine.</p> <p>Primeri presoj s pojasnitvami za prednosti uporabe eksperimenta:</p> <p>Raziskovanje z eksperimentom bi lahko dalo boljši nadzor količine zaužite čokolade, saj bi pri vprašalniku lahko udeleženci zmotno poročali o tem, koliko so je pojedli.</p> <p>Raziskovanje z eksperimentom nam omogoča sklepanje o vplivu količine pojedene čokolade, saj so vse spremenljivke, ki vplivajo na odnos, pod našim nadzorom oziroma izenačene.</p> <p>Pri eksperimentu lahko natančneje opazujemo odnos, saj lahko natančno spreminjamo količino zaužite čokolade.</p> <p>OPOMBA: Ustrezne so tudi druge presoje po mnenju ocenjevalca.</p>	
6. raven	4 presoje s 3 pojasnitvami, vključena eksperiment in vprašalnik	4
	3 presoje z 2 pojasnitvama, vključena eksperiment in vprašalnik	3
5. raven	2 presoji z 1 pojasnitvijo ali 3 presoje	2
	1 presoja z 1 pojasnitvijo ali 2 presoji ali splošna pojasnitev, ki ni vezana na Jankovo raziskavo	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Opredelitev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Osebnostna čvrstost je lastnost, od katere je odvisno, koliko stresa lahko oseba prenese brez negativnih posledic. – Osebnostna čvrstost je lastnost, ki jo sestavljajo izzvanost, angažiranost in (notranji) nadzor. <p>Tretja trditev meri sestavino IZZVANOST. Deseta trditev meri sestavino (NOTRANJI) NADZOR.</p> <p>OPOMBA: Zadostuje ena izmed opredelitev.</p>	
2. raven	opredeljena osebnostna čvrstost in poimenovani sestavini	4
	opredeljena osebnostna čvrstost in poimenovana 1 sestavina	3
1. raven	opredeljena osebnostna čvrstost ali poimenovani sestavini ali pomankljivo opredeljena osebnostna čvrstost in poimenovana 1 sestavina	2
	pomankljivo opredeljena osebnostna čvrstost ali poimenovana 1 sestavina	1
2.2	<p>Tretja sestavina: ANGAŽIRANOST.</p> <p>Trditev, ki bi lahko merila to sestavino:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pogosto se zbudim zagret za začetek nalog, ki jih imam ta dan. – Pri tem kar delam, običajno uživam. <p>Značilnosti posameznikov, ki imajo visoko izraženo angažiranost: zavzeto, z veliko energije in predano se osredotočijo na naloge; življenje in delo se jim zdi smiselno; so navdušeni nad delom; uživajo pri delu.</p>	
4. raven	poimenovana sestavina angažiranost, sestavljena trditev in 2 značilnosti	4
	poimenovana sestavina angažiranost, sestavljena trditev in 1 značilnost	3
3. raven	poimenovana sestavina angažiranost in sestavljena trditev ali 2 značilnosti ali poimenovana sestavina angažiranost in 1 značilnost	2
	poimenovana sestavina angažiranost ali sestavljena trditev ali 1 značilnost	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Čustva, ki bi jih lahko pri določeni nalogi doživel posameznik, ki ima visoko izražene sestavine osebnostne čvrstosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doživel bi bolj pozitivna čustva, ker bi mu bila naloga v izziv; – jezen bi bil sam nase, če mu ne bi uspelo, ker bi imel višje izraženo sestavino notranjega nadzora; – doživel bi zadovoljstvo, ker bi se stvari lotil z večjo angažiranostjo; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Čustva, ki bi jih lahko pri določeni nalogi doživel posameznik, ki ima nizko izražene sestavine osebnostne čvrstosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doživel bi strah, ker bi mu naloga predstavljala grožnjo; – jezen bi bil na druge, če mu ne bi uspelo, ker bi imel zunanji nadzor; – doživel bi nezadovoljstvo, ker ne bi užival pri delu (majhna angažiranost); – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje z utemeljitvami (vključena visoka in nizka osebnostna čvrstost)	4
	3 presoje, 2 utemeljeni (vključena visoka in nizka osebnostna čvrstost)	3
5. raven	2 presoji, 1 utemeljena	2
	1 presoja z utemeljitvijo ali 2 presoji	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	Poimenovanje učnih stilov in izpis: – vidni: ni opisa; – slušni: „je znal pojasniti vsak korak posebej in razložiti vse možne težave“; – kinestetični/gibalni: „vonjala in jih okušala“.	
2. raven	navedeni 3 učni stili in za 2 izpis	4
	navedena 2 učna stila in za 2 izpis	3
1. raven	navedena 2 učna stila in za 1 izpis	2
	navedena 2 učna stila ali naveden 1 učni stil in 1 izpis	1
3.2	Ponazoritev s poimenovanjem učnih stilov pri poučevanju: – vidni: učitelj snov prikaže s sliko, na tablo nariše miselni vzorec, pogledajo kratek učni film ...; – slušni: učitelj razlaga snov, z dijaki vodi diskusijo na učno temo, dijaki pripovedujejo svoje primere, poslušajo radijsko oddajo na obravnavano temo ...; – gibalni/kinestetični: učitelj dijake povabi k igri vlog – učno snov odigrajo; dijaki pišejo po tabli; učna snov je na listkih, ki so pomešani, učenec pa jih mora pravilno razvrstiti; od učencev zahteva, da podčrtajo ključne besede ali da podčrtajo besede, ki jih ne razumejo; skupaj z učiteljem izdelajo model ...	
4. raven	ponazoritev in poimenovanje 3 učnih stilov OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov. Opis se mora nanašati na poučevanje.	3–4
3. raven	ponazoritev in poimenovanje 2 učnih stilov ali ponazoritev 3 učnih stilov in 1 poimenovan ali ponazoritev 1 učnega stila in 3 poimenovani	2
	ponazoritev in poimenovanje 1 učnega stila ali ponazoritev 2 učnih stilov ali poimenovanje 3 učnih stilov	1
3.3	Presoja koristnosti poznavanja učnih stilov s pojasnitvami, npr.: – Če se učim v skladu s svojim učnim stilom, si snov hitreje zapomnim. – Če vem, kako nekdo lažje sprejema informacije, potem se mu lahko prilagodim in me sogovornik bolje razume. – Če poznam učne stile, lahko preprečim tudi konflikte, saj razumem, zakaj so me nekateri le delno (ali narobe) razumeli in se drugič potrudim pojasniti na več načinov (besedno, s sliko itd). – Če želim pripraviti dobro predstavitev za sošolce, uporabim različne pristope (povem, pokažem ...), saj vem, da bom tako zajel vse udeležence, upoštevajoč njihove različne učne stile. – Drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.	
6. raven	3 presoje, 2 pojasnjeni	4
	2 presoji, 2 pojasnjeni	3
5. raven	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje	2
	1 presoja, 1 pojasnjena ali 2 presoji	1

Prazna stran

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Poimenovanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – introvertnost – ekstravertnost; – čustvena stabilnost – čustvena labilnost (nevroticizem – nenevroticizem). <p>Lastnosti drugega pola – nepsihoticizem:</p> <p>blagost, obzirnost, nesebičnost, zmožnost empatije, neagresivnost, pohlevnost, strpnost, prijaznost, zaupanje, skrbnost, vljudnost, taktnost, previdnost, premišljenost, realizem, dobri odnosi, prijateljstvo, odprtost ...</p> <p>OPOMBA: Upoštevajo se tudi protipomenke pojmov iz naloge.</p>	
2. raven	poimenovani 2 dimenziji (oba pola) in 4 lastnosti nepsihoticizma	4
	poimenovani 2 dimenziji (oba pola) in 3 lastnosti nepsihoticizma	3
1. raven	poimenovana 1 dimenzija (oba pola) in 2 lastnosti nepsihoticizma ali poimenovani 2 dimenziji (oba pola)	2
	poimenovana 1 dimenzija (oba pola) ali poimenovana 2 pola dveh različnih dimenzij ali 3 lastnosti nepsihoticizma	1
4.2	<p>Opis vedenja osebe na gasilski veselici, npr.:</p> <p>Introvertirana oseba: Takšna oseba bo ostajala vedno nekje v ozadju in bo z varne razdalje opazovala dogajanja na prizoriščih. Kljub živahnemu dogajanju okoli nje bo zatopljena v svoje lastne misli. Ne bo aktivno iskala stikov z drugimi ljudmi.</p> <p>Ekstravertirana oseba: Takšna oseba bo verjetno že prišla v družbi svojih prijateljev, ves čas se bo glasno smejala in komentirala dogajanje okoli sebe. Sprehajala se bo po prostoru in s pogledi iskala poznane ljudi. Če ne bo nikogar, se bo spoznala s prvo osebo za mizo, s katero bo sedela.</p> <p>Čustveno stabilna oseba: Takšna oseba bo dobro razpoložena, ne bo imela težav z nadzorom svojih čustev; mirno bo počakala na priložnost, da morda zapeše ali se pogovarja, kazala bo zadovoljstvo s svojim življenjem in bo zaupljiva do ljudi okoli sebe.</p> <p>Čustveno labilna oseba: Takšna oseba bo ves čas zaskrbljena, ali bo srečala na veselici svoje prijatelje, zelo bo napeta in razdražljiva ob vsaki pripombi, ki jo bo razumela kot napad nase, ko bo prižgala cigareto, ali popila kozarček vina, se bo počutila krivo, ker pije in kadil; vse dogajanje okoli sebe bo doživljala kot stres.</p>	
4. raven	z vedenjem ponazorjene 3 lastnosti za vsak pol dimenzije OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov.	3–4
3. raven	z vedenjem ponazorjeni 2 lastnosti za vsak pol dimenzije	2
	z vedenjem ponazorjena 1 lastnost za vsak pol dimenzije ali z vedenjem ponazorjeni 2 lastnosti za 1 pol dimenzije	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.3	<p>Prednosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dimenzionalno določene lastnosti kvalitativno merimo, kar nam omogoča, da lahko ocenimo stopnjo izraženosti določene lastnosti pri posamezniku; – ker so vrednosti pri dimenzionalnem razvrščanju številčno izmerjene z vprašalniki osebnosti, lahko posameznike med seboj primerjamo; – ker so vrednosti izražene v kontinuumu od enega ekstrema do drugega, lastnosti ne izražamo črno-belo; – ostale ustrezne presoje s pojasnitvami po oceni ocenjevalca. <p>Pomanjkljivosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dimenzionalno predstavljene lastnosti si težko predstavljamo, zato imamo težave pri opredelitvi človeka; – takšno razvrščanje je težje, saj potrebujemo za to izdelan merski instrument; – ker uporabljamo pri dimenzionalnem razvrščanju ljudi vprašalnike; lahko nastanejo napake pri presoji tudi zato, ker merski instrument ni ustrezen; – tovrstno presojanje je zahtevno, saj potrebujemo za to določeno psihološko znanje in je manj uporabno pri vsakdanjem presojanju; – ostale ustrezne presoje s pojasnitvami po oceni ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje, 2 pojasnjeni (vključuje prednosti in pomanjkljivosti)	4
	2 presoji, 2 pojasnjeni (vključuje prednosti in pomanjkljivosti)	3
5. raven	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	♦ C
2	♦ B
3	♦ B
4	♦ C

Naloga	Odgovor
5	♦ D
6	♦ B
7	♦ D
8	♦ B

Naloga	Odgovor
9	♦ A
10	♦ B
11	♦ C
12	♦ A

Naloga	Odgovor
13	♦ C
14	♦ A

Za vsak pravilen odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji

1. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opis značilnosti razvoja čustev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – v začetku nediferencirano čustveno stanje splošnega vzburljenja (ugodje s smehljajem – neugodje z jokom, mahanje z rokami in nogami); – v prvem letu postopno pojav temeljnih (osnovnih) čustev: pozitivnih (veselje) in negativnih (žalost, jeza, strah); – po prvem letu postopen razvoj kompleksnih (sestavljenih) čustev (ljubezen, ljubosumje, sram). <p>OPOMBA: Zadostuje po eno značilno odgovarjajoče čustvo.</p>	
2. raven	opis razvoja s 3 značilnostmi in navedeni 2 različni ujemajoči se čustvi	4
	opis razvoja z 2 značilnostma in navedeni 2 različni ujemajoči se čustvi	3
1. raven	opis razvoja z 2 značilnostma ali navedena 1 značilnost in 1 ujemajoče se čustvo	2
	1 značilnost ali 2 čustvi	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev učenja čustev z modelnim učenjem:</p> <p>Otrok opazuje mamo, ki je vsa prestrašena ob grmenju v nevihti, zato se začne bati tudi sam.</p> <p>Razlaga</p> <p>Pogosto zadostuje, da otrok opazuje starše ter povezuje njihovo izražanje čustev z določenimi situacijami. Tako se uči, v katerih situacijah izražajo ljudje določena čustva in kako jih izražajo (npr. če vidi nekoga, ki je prestrašen, se ustraši tudi sam), pozneje pa jih v podobnih situacijah posnema.</p> <p>Ponazoritev učenja čustev z instrumentalnim pogojevanjem:</p> <p>Deček je večkrat kaznovan (zasmehovan, poniževan, grajan ...) za izražanje čustva žalosti, zato bo opustil (se bo »odučil«) izražanja tega čustva.</p> <p>Pojasnitev</p> <p>Učenje poteka z nagradami in kaznimi (ali pa ignoriranjem). Osnovni princip (zakon učinka) je naslednji: če z nekim svojim vedenjem v okolju povzročiš želeni učinek (npr. rešiš problem, si zagotoviš nagrado, se izogneš nečemu neprijetnemu), boš to vedenje v prihodnje ponavljal, sicer ga boš opustil.</p> <p>OPOMBA: Primera sta lahko ponazorjena na istem čustvu.</p>	
4. raven	ponazorjeni in razloženi 2 obliki učenja OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev in pojasnitev.	4–5
3. raven	ponazorjeni 2 obliki in razložena 1 oblika učenja (ali obratno)	3
	ponazorjena in razložena 1 oblika učenja ali ponazorjeni 2 obliki učenja ali razloženi 2 obliki učenja	2
	ponazorjena 1 oblika učenja ali razložena 1 oblika učenja	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Pojasnitev raziskave učenja čustev J. B. Watsona:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Watson je na primeru 11-mesečnega dečka Alberta pokazal, da so strahovi in fobije naučeni po načelih klasičnega pogojevanja. – Albert se je naučil čustveno reagirati na neki nevtralni dražljaj – bela miš (ki sam po sebi ne vzbuja čustva strahu) – zato, ker se je ta dražljaj povezal z dražljajem močan zvok, ki pa vzbuja strah. – Prestrašeni Albert je jokal in se skušal izogniti miši in drugim podobnim predmetom – prišlo je do generalizacije. – Strah se je kazal še po enem mesecu, čeprav se je počasi zmanjševal. <p>Kritična presoja raziskave z etičnega vidika:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Watson je prekršil eno najbolj temeljnih načel psihološke etike, ki prepoveduje, da bi udeleženci med raziskavo doživljali stres. – Ni znano ali so starši v sodelovanje malega Alberta privolili. – Od Alberta ni pričakovati, da bi lahko kadarkoli odstopil od sodelovanja (zaradi spoznavnega in socialnega razvoja). – Vprašljiva je zaupnost podatkov o Albertu. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	2 pojasnitvi raziskave in 2 etični presoji	5
	2 pojasnitvi raziskave in 1 etična presoja ali 1 pojasnitev raziskave in 2 etični presoji	4
5. raven	1 pojasnitev raziskave in 1 etična presoja	3
	2 pojasnitvi raziskave ali 2 etični presoji	2
	1 pojasnitev raziskave ali 1 etična presoja	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, stran 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Oprelitev pozornosti: Pozornost je usmerjenost (osredotočenost) na omejeno število dražljajev.</p> <p>Opis lastnosti zunanjih dejavnikov pozornosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bolj kot je dražljaj intenziven, bolj se vriva v zavest; – večji kot je dražljaj, prej pritegne pozornost; – dražljaji, ki trajajo dovolj dolgo ali se pogosto pojavljajo, vzbudijo pozornost; – hitreje opazimo dražljaje, ki se gibljejo ali spreminjajo; – najbolj pritegnejo pozornost slušni dražljaji, nato vidni ...; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
2. raven	opredelitev pozornosti in opisi 3 dejavnikov	4
	opredelitev pozornosti in opisa 2 dejavnikov	3
1. raven	opredelitev pozornosti in opis 1 dejavnika ali opisa 2 dejavnikov ali navedeni 3 dejavniki	2
	opredelitev pozornosti ali opis 1 dejavnika ali navedena 2 dejavnika	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Preventivne aktivnosti za varno ravnanje v prometu z navedbo notranjih dejavnikov pozornosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dijaki bi izdelali slogan v zvezi z varnim delovanjem. Skupaj z dijaki bi opredelili in zapisali pričakovanja v zvezi z varnim ravnanjem v prometu. Vplivamo na motivacijo, pričakovanja. – Organizirali bi kviz/tekmovanje o poznavanju predpisov v zvezi z varnostjo v prometu; ocenjevali in analizirali bi kakovost ravnanja v prometu na konkretnih primerih ... Pridobijo znanje, vplivamo na stališča. – Prikaz izpovedi ponesrečenih v prometu – spoznajo izkušnje drugih, jih doživijo. Prek izkušnje drugih vplivamo na njihova čustva (čustva, izkušnja). – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
4. raven	navedeni in ponazorjeni 3 notranji dejavniki	5
	navedeni 3 notranji dejavniki, 2 ponazorjena	4
3. raven	navedena in ponazorjena 2 notranja dejavnika ali navedeni 3 notranji dejavniki, 1 ponazorjen (ali obratno)	3
	naveden in ponazorjen 1 notranji dejavnik ali navedena 2 notranja dejavnika ali ponazorjena 2 notranja dejavnika	2
	naveden 1 notranji dejavnik ali ponazorjen 1 notranji dejavnik	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje in pojasnitve uporabe psiholoških spoznanj o dejavniki pozornosti pri oglaševanju:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oglasi uporabljajo intenzivne barve, glasne zvoke, saj intenzivni dražljaji prekrijejo šibke, bolj pritegnejo pozornost; – oglaševalci oglašujejo svoje izdelke na celih straneh časopisov, na velikih panojih ob cestah, kar prej opazimo; – oglasi se vztrajno ponavljajo, zato se nam bolj vtisnejo v spomin, lahko delujejo nezavedno; – oglas lahko predvajajo v več delih, kar gledalca drži v napetosti, vzbuja radovednost in pričakovanje; – oglasi se pojavljajo med oddajami, filmi, ki so najbolj gledani, zato da dosežejo čim večje število gledalcev ali poslušalcev, predstavljajo spremembo, zato vzbudijo pozornost; – oglasni panoji ali napisi nad trgovinami/lokali so premikajoči se, da jih tako hitreje opazimo, zato smo tudi premalo pozorni na druge, lahko pomembnejše dražljaje; – pojavljajo se tudi črno-beli oglasi, kar pritegne pozornost, saj predstavlja spremembo, kontrast barvitosti, ki je običajna, kar hitro opazimo; – oglasno sporočilo obljublja tisto, kar hočemo slišati, zato vpliva na najpogostejše motive: željo po lepoti, privlačnosti, zdravju, motivacijo ali čustva; – oglaševalci prepričujejo potrošnika tako, da mu namenoma ustvarijo potrebo po izdelku, posebej, ko gre za potrebo po varnosti ali sprejetosti ali spoštovanju; – oglaševalci izkoriščajo pomanjkljivo znanje, zato manj poučeni prej verjamejo oglasnemu sporočilu; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami (vključeni zunanji in notranji dejavniki pozornosti)	5
	3 presoje z 2 pojasnitvama (vključeni zunanji in notranji dejavniki pozornosti)	4
5. raven	2 presoji s pojasnitvama (vključeni zunanji in notranji dejavniki pozornosti) ali 3 presoje, 1 pojasnjena (vključeni zunanji in notranji dejavniki pozornosti) ali 4 presoje (vključeni samo zunanji ali samo notranji dejavniki pozornosti)	3
	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, stran 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Oprelitev samopodobe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – je celota predstav, stališč in sodb o sebi; – vse to, kar si mislimo o sebi, – je posameznikovo doživljanje samega sebe. <p>OPOMBA: Dovolj je ena opredelitev samopodobe.</p> <p>Področja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – šolska (akademska) samopodoba, – telesna samopodoba, – medosebna ali socialna samopodoba, – čustvena samopodoba. 	
2. raven	opredelitev in navedena 4 področja	4
	opredelitev in navedena 3 področja	3
1. raven	opredelitev in navedeni 2 področji ali navedena 3 področja	2
	opredelitev in navedeno 1 področje ali navedeni 2 področji	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev doživljanja osebe s pozitivno samopodobo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – telesna samopodoba: če bi padla, bi vseeno vedela, da se je dobro pripravila in je padec le posledica trenutka nezbranosti, zato se ne bi obremenjevala preveč s tem in bi nadaljevala s plesom; – čustvena: zavedala bi se, da je tudi v primeru, da ji kaj spodleti, to ne bo vrglo iz tira, saj ve, da je čustveno stabilna; – socialna: čeprav bi bil nastop manj uspešen, bi vedela, da to ne bo vplivalo na odnose s prijatelji in da bo ostala enako priljubljena pri svojih prijateljih kot prej. <p>Ponazoritev doživljanja osebe z negativno samopodobo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – telesna samopodoba: če bi pri nastopu padla, bi si očitala svojo večno nerodnost, zopet bi imela občutek, da je njeno telo nerodno, počutila bi se telesno neprivlačno; – čustvena: strah bi jo bilo, saj bi vedela, da že ob najmanjših napakah izgubi nadzor nad sabo in se pogosto zjoka; – socialna: ob slabšem uspehu bi jo preplavil občutek, da bo izgubila prijatelje, da ne bo več priljubljena, zato bi se zaprla vase; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
4. raven	ponazoritev doživljanja za 2 področji pozitivne in 2 področji negativne samopodobe	5
	<p>ponazoritev doživljanja za 2 področji pozitivne in 1 področje negativne samopodobe ali</p> <p>ponazoritev doživljanja za 1 področje pozitivne in 2 področji negativne samopodobe</p>	4

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	ponazoritev doživljanja za 1 področje pozitivne in 1 področje negativne samopodobe	3
	ponazoritev doživljanja za 2 področji pozitivne ali 2 področji negativne samopodobe	2
	ponazoritev doživljanja za 1 področje pozitivne ali 1 področje negativne samopodobe	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Dejavniki, ki pozitivno vplivajo na oblikovanje samopodobe s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozitivne lastne izkušnje s samim seboj in z okoljem: če si je mladostnik zastavil cilj in je ta cilj tudi dosegel, potem ima občutek, da zmore, da je dovolj sposoben, in si bo verjetno naslednjič zastavil še nekoliko višji cilj; – odnosi z ljudmi: na mladostnika pozitivno vplivajo pohvale staršev in vzgojiteljev, če so ga za dobro opravljeno nalogo pohvalili, potem bo na svoje delo ponosen in bo postal bolj samozavesten; – ostali odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Dejavniki, ki negativno vplivajo na oblikovanje samopodobe s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – negativne izkušnje s samim seboj in z okoljem: zastavljeno nalogo ni uspešno opravil in za to krivi sebe in svoje manjše sposobnosti, pa še bližnji (oče, mati, prijatelji ...) ga kritizirajo, zato ne verjame več v svoje sposobnosti; – zasmehovanje s strani okolja: mladostnika, ki ne zna dovolj dobro jezika okolice, vrstniki pogosto zasmehujejo in zato dobi občutek, da ni priljubljen, in se zapre vase (čim manj komunicira); – odnosi z ljudmi: v družini je veliko konfliktov, oče in mama se ne razumeta in mladostnik krivi sebe, da ni dovolj priden in da se zato starša prepirata; – osebnostne značilnosti: ker je mladostnik zelo občutljiv, ima občutek, da svojih čustev nikakor ne more nadzorovati, in se zato zapira vase; – ostali odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	2 pozitivna in 2 negativna dejavnika, vsi pojasnjeni	5
	2 pozitivna in 2 negativna dejavnika, 3 pojasnjeni	4
5. raven	2 pozitivna in 1 negativen dejavnik, 2 pojasnjena ali obratno	3
	2 dejavnika, 1 pojasnjen	2
	2 dejavnika brez pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, stran 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Ravni moralnega presojanja po Kohlbergu: prekonvencionalna, konvencionalna, postkonvencionalna</p> <p>Značilnosti druge (konvencionalne) ravni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – moralno presojanje temelji na pravilih širše skupnosti; – presojanje moralnega dejanja glede na sprejetost in odobravanje v skupini; – posameznik sledi pravilom njemu pomembnih ljudi, ker želi, da ima z njimi dobre odnose in da odobravajo njegovo vedenje; – dejanje s slabimi posledicami je opravičljivo, če ima dober namen; – sprejemanje družbenih pravil, vrednot, zakonov; – družbene norme veljajo enako za vse ljudi, izjem ni ... 	
2. raven	poimenovane vse 3 ravni v pravilnem zaporedju in opisani 2 značilnosti druge ravni	4
	poimenovane vse 3 ravni v pravilnem zaporedju in opisana 1 značilnost druge ravni OPOMBA: Če ravni moralnega presojanja niso navedene v pravilnem zaporedju, je odgovor ocenjen na 1. ravni.	3
1. raven	poimenovani 2 ravni in opisana 1 značilnost druge ravni ali poimenovane 3 ravni moralnega presojanja	2
	poimenovana 1 raven in opisana 1 značilnost druge ravni ali poimenovani 2 ravni moralnega presojanja	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Razlaga Kohlbergovega preučevanja načinov moralnega presojanja: Kohlberg je sestavil več zgodb z moralnimi dilemami, konfliktnimi situacijami, v katerih si nasprotujeta zakon oz. družbeno pravilo in osebna potreba posameznika; Kohlberga ni zanimala vsebina ali kakovost sodbe (ali je posameznik neko dejanje presodil kot moralno pravilno ali ne), ampak način, kako je posameznik utemeljeval svojo odločitev (splošna zgradba in oblika moralne presoje).</p> <p>Primer reagiranja človeka na postkonvencionalni ravni moralnega presojanja, npr.: Primož se je zavzel za sodelavca, ki ima družino z majhnimi otroki, ko so tega sodelavca nameravali odpustiti iz službe. S tem je Primož postavil sebe v položaj, da lahko odpustijo njega ...</p> <p>Pojasnitev reagiranja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – posameznik (v tem primeru Primož) je upošteval osebna moralna pravila, ponotranjene vrednote ...; – posameznik je deloval v skladu s pravili, ki so v dobro širše skupnosti in posameznika, po načelih pravičnosti in poštenosti ...; – posameznik je deloval tako zato, ker se ne strinja z moralno spornimi pravili družbe in jih skuša spreminjati po demokratični poti ...; – posameznik je usmerjen k univerzalnemu etičnemu načelu in je deloval v skladu s tem (v korist vseh, v prid dostojanstvu posameznika ...), čeprav je deloval v nasprotju z obstoječim družbenim zakonom ...; – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	1 značilnost Kohlbergovega preučevanja in ustrezen primer s pojasnitvijo OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti primera in pojasnitve.	4–5
3. raven	1 značilnost Kohlbergovega preučevanja in ustrezen primer, slabša pojasnitev OPOMBA: Pojasnitev primera je slabša, če kandidat npr. pojasnjuje reagiranje človeka z argumenti z različnih ravni (npr. delovanju v skladu z osebnimi moralnimi pravili doda še željo po sprejetosti v skupini).	3
	1 značilnost Kohlbergovega preučevanja in ustrezen primer (brez pojasnitve) ali ustrezen primer s pojasnitvijo	2
	1 značilnost Kohlbergovega preučevanja ali ustrezen primer (brez pojasnitve)	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje dejavnikov socializacije, ki lahko vplivajo na razvoj moralnega presojanja, z možnimi utemeljitvami, npr.:</p> <p>družina (starši, sorojenci), npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – starši in sorojenci so otrokom tudi model, ko utemeljujejo svoje moralne presoje; – otroci se identificirajo s starši, s sorojenci in njihovimi vrednotami; – v družini razpravljajo o tem, kaj je prav in kaj narobe; – starši postavljajo otrokom jasna pravila in jih podprejo z razlogi ...; <p>vrstniki, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otroci se identificirajo z vrstniki, sprejemajo vrednote skupine; – spoznavajo odnose enakosti in pravičnosti v skupini; – nagrajevanje s strani vrstnikov za določene vrste pogledov na moralnost ...; <p>šola, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – šola lahko vpliva z načinom postavljanja pravil (vedenja); – nagrajevanje/kaznovanje za upoštevanje/neupoštevanje pravil; – učitelj deluje kot model, otroci/mladostniki sprejemajo njegove moralne sodbe ...; <p>širša družba (mediji, različne organizacije, društva ...), npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pravila, zakoni, vrednote, ki veljajo v družbi; – mediji posredujejo informacije o moralnosti/nemoralnosti dejanj različnih javnih osebnosti ...; <p>– drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.</p>	
6. raven	presoje 3 dejavnikov (iz različnih skupin) z utemeljitvami	5
	presoje 3 dejavnikov (iz različnih skupin), 2 utemeljitvi ali presoja 3 dejavnikov (ne glede na skupino) z utemeljitvami	4
5. raven	presoja 2 dejavnikov z utemeljitvama	3
	presoja 2 dejavnikov, 1 utemeljitev ali presoja 3 dejavnikov	2
	presoja 1 dejavnika z utemeljitevijo ali presoja 2 dejavnikov	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, stran 9.